

Лекція 6. Європа і світ за доби ранньої колоніальної експансії

У кліматичному плані Малий льодовиковий період, багатостолітній період зниження температури на Землі, різко вплинув на людське суспільство. Умовно вважається, що період тривав з XVI по XIX ст. Коли температура знизилася, вегетаційний період скоротився, а деякі види культур, особливо зернові на півночі, повністю загинули.

Європейське Відродження

Нові способи мислення про природу людства та світу з'явилися на початку п'ятнадцятого століття, починаючи з Італійського півострова. Хрестові походи познайомили південну Європу з арабською культурою, збільшивши міжнародні контакти та торгівлю. Вчені знайшли давно забуту римську та грецьку літературу, яку зберігали та вивчали ісламські вчені. Це інтелектуальне відродження стало відомим як Відродження, або відродження, посиляючись на повторну появу стародавніх знань.

Ознаки епохи Відродження:

- Новий погляд на людину як творчу і розумну істоту
- Повторне відкриття стародавніх греко-римських знань
- Неперевершені досягнення в літературі, музиці, мистецтві
- Свято людської особистості (гуманізм)

До видатних діячів італійського (або Високого) Відродження належать письменники **Петрарка** та **Боккаччо**, політичний теоретик **Нікколо Макіавеллі**, художники **Леонардо да Вінчі** та **Мікеланджело**, іспанський романіст **Мігель де Сервантес**.

Північне Відродження — це голландський філософ **Еразм**, англійський учений **Томас Мор** (який винайшов термін утопія), англійський поет і драматург **Вільям Шекспір**.

Зростання грамотності

З 1450 по 1800 рр. друк рухомими та багаторазовими металевими шрифтами відрізняв Європу та її колонії від решти світу. У Європі друкарський верстат Гутенберга (1454) поширювався з неймовірною швидкістю. До 1500 р. 236 європейських міст мали подібні преси. До 1501 р. було відлито шрифт для кирилиці та грецького алфавітів.

Зріс рівень грамотності, поживалося ділове спілкування, більше людей брали участь в інтелектуальних дискусіях, особливо в жорстоких релігійних суперечках.

Реформація: розквіт протестантизму

Ймовірно, саме книгодрукування призвело до того, що майже половина Європи стала протестантською.

Католицький монах і професор богослов'я Віттенберзького університету **Мартін Лютер** (1483–1546) заперечував проти практики папи Лева X дозволяти індульгенції, за якими люди могли заслужити прощення покарання за минулі гріхи, зробивши пожертву або пішовши. паломництво.

Лютер написав свої заперечення латинською мовою і прибав їх до дверей церкви в 1517 р., стверджуючи, що християнство є особистим зобов'язанням і що спасіння приходить тільки через віру, виключаючи будь-які добрі справи. Дешеві памфлети поширювали ці ідеї, які були сприйняті як князями, так і бідняками; встановлена церква намагалася, але не змогла зупинити їх поширення. Лютер не виступав за віротерпимість, спочатку він мав намір реформувати католицизм, а потім хотів, щоб протестантизм замінив католицизм як єдину істинну віру. Німецькі держави розчинилися у війні, і в 1555 р. було укладено перемир'я, за яким кожному князю дозволялося вирішувати релігію свого власного королівства.

В решті Європи виникли інші реформаторські рухи, такі як кальвінізм, англіканство та пресвітеріанство.

Щоб утримати ситуацію під контролем, католицька церква розпочала контрреформацію, заходи, спрямовані на запобігання поширенню протестантизму.

Наукова революція (революція Коперника)

У Європі виклик авторитету дійшов до того, що сформувалося нове ставлення: не покладайтеся на авторитет узагалі, а піддавайте кожну ідею експерименту та розуму. Таке ставлення, відоме як наукове, процвітало в Європі, де університети служили спільнотами підтримки тих, хто займався наукою. У 1559 р. папство почало забороняти книги, які вважало підривними; воно не полишало спроб до 1666 р. Воно діяло проти вченого Галілео Галілея, який стверджував, що Земля обертається навколо Сонця, а не навпаки. Церковна влада тримала його під домашнім арештом у Флоренції (Італія), після 1616 р., але вони не змогли придушити його ідеї, які були опубліковані в Нідерландах.

Учений	Досягнення
Миколай Коперник (1473–1543)	Він розробив математичну теорію, яка стверджувала, що Земля та інші небесні тіла обертаються навколо Сонця і що Земля також обертається навколо своєї осі щодня («Про обертання небесних сфер», 1543).
Галілео Галілей (1564–1642)	Галілей опублікував «Діалог про дві головні системи світу» в 1632 р. Він хотів перемогти захисників Птолемея (давнього вченого, який пропагував Землю як центр Всесвіту). Він показав, як обертання Землі навколо своєї осі викликає явне обертання небес, а також як велика віддаленість зірок від Землі заважає людям бачити їх змінене положення, коли Земля рухається навколо Сонця.
Тихо Браге (1546–1601)	Він побудував обсерваторію і записував свої спостереження.
Френсіс Бекон (1561–1626)	Опублікував праці з індуктивної логіки. Стверджував, що вчені повинні зібрати всі можливі дані шляхом експериментів і спостережень і що на основі цих даних будуть зроблені правильні висновки
Йоганнес Кеплер (1571–1630)	Він розробив закони руху планет на основі спостережень і математики.
Ісаак Ньютон (1642–1727)	У «Математичних принципах натуральної філософії» (1687) він винайшов обчислення, щоб допомогти підтвердити теорії Коперника, Галілея, Бекона та інших. Він також розробив закон тяжіння.

Військова революція

Війна була постійною ниткою в цій розповіді без особливого опису того, як вона велася. З 1450 по 1800 р. характер війни змінився завдяки новим розробкам: океанські флоти, озброєні гарматами, польовими гарматами та величезними укріпленнями проти них; постійні намушровані армії, здатні не відступати під вогнем; і масивна матеріально-технічна підтримка для польових військ. Ці розробки коштували стільки грошей, що банківські системи стали частиною війни. Найбільші імперії витрачали від 70 до 90 % своїх доходів на військову техніку.

Вік розвідки

На початку першочерговою мотивацією Європи для дослідження була економічна. Основними спонукальними факторами були середземноморська торгівля, більша обізнаність про Близький Схід, отримана під час хрестових походів, і розповіді мандрівників, таких як Марко Поло. Замість того, щоб покладатися на Шовковий шлях і близькосхідних посередників (особливо

після того, як Константинополь був захоплений мусульманськими османами в 1453 р.), європейці все більше хотіли мати власний прямий доступ до азіатських товарів, таких як шовк, спеції та інші предмети розкоші.

Із зростанням інтересу європейців до досліджень зростає й їхня здатність подорожувати далі та безпечніше. До 1300-х і початку 1400-х рр. європейці перейняли з Азії ключові навігаційні та морські технології: *астролябію, компас і стерна*. У той же час європейці створювали **вітрильні кораблі**, здатні здійснювати далекі океанські плавання.

На початку першочерговою мотивацією Європи для дослідження була спритна трищоглова **каравела**, яка широко використовувалася до 1400-х років, але голландський флейт (з кінця 1590-х років) і більший карак також зіграли свою роль.

Порохова зброя, яку європейці почали використовувати в 1300-х і 1400-х роках, також вплинула на час досліджень. Куди б вони не йшли, європейські моряки та солдати приходили споряджені мушкетами, пістолетами та гарматами. Використовувана проти менш технологічно розвинених тубільців, ця зброя дозволяла швидше та легше колонізувати.

До 1500-х і 1600-х рр. європейці винайшли **галеони** та інші великі бойові кораблі, які дозволили їм створювати ще більшу кількість вогневої потужності.

Мандрівник	Рік	Досягнення
Бартоломеу Діаш (1450–1500) Португалія	1488	Він обігнув мис Доброї Надії на краю Африки й увійшов до Індійського океану
Христофор Колумб (1451–1506) Іспанія	1492	Він поплив на захід, щоб досягти Азії, а натомість дістався Багамських островів. Він плавав навколо Карибського моря, але думав, що досяг острова недалеко від берегів Азії
Васко да Гама (1460/69–1524) Португалія	1497	Досяг Калькути, в Індії, обігнувши Африку
Амеріго Веспуччі (1454–1512) Флоренція	1500	Він досліджував Південну Америку під час кількох подорожей близько 1500 року; зрозумів, що континент

		величезний і не є частиною Азії; Америку назвали на його честь
Фернандо Магеллан (1480–1521) Іспанія	1519 – 1522	Він плавав навколо Південної Америки до Філіппінських островів, де був убитий; його люди повернулися через Індійський океан і першими обігнули земну кулю

Колумбійська біржа

Включення Америки до глобальної торгової мережі призвело до того, що пізніше буде названо Колумбійською біржею: переміщення рослин, їжі, врожаю, тварин, людей і хвороб між Старим Світом і Новим. Обмін продовольчими культурами та тваринами революціонізував життя в усьому світі, що призвело до підвищення поживної цінності раціонів і збільшення населення в усьому світі. Однак Колумбійська біржа також призвела до поширення хвороби в Америці, занесеної людьми-носіями, а також щурами та комарами, яких європейці ненавмисно привезли з собою на кораблях. Віспа, кір та інші хвороби, до яких корінні жителі Америки не мали імунітету, спустошили їхнє населення.

Європа до Америки	Америка до Африки, Азії та Європи
пшениця	кукурудза
цукрова тростина	картопля
бавовна	квасоля
коні	помідори
велика рогата худоба	перець
свині	арахіс
вівці	авокадо
кози	ананаси
кури	ТЮТЮН